

Programa de investigación sobre as consecuencias do racismo estrutural das mulleres racializadas no medio rural

Análise das experiencias e barreiras na comarca de Verín

Estudio sobre el racismo estructural en el ámbito rural

Un análisis sociológico de
sus dinámicas y consecuencias

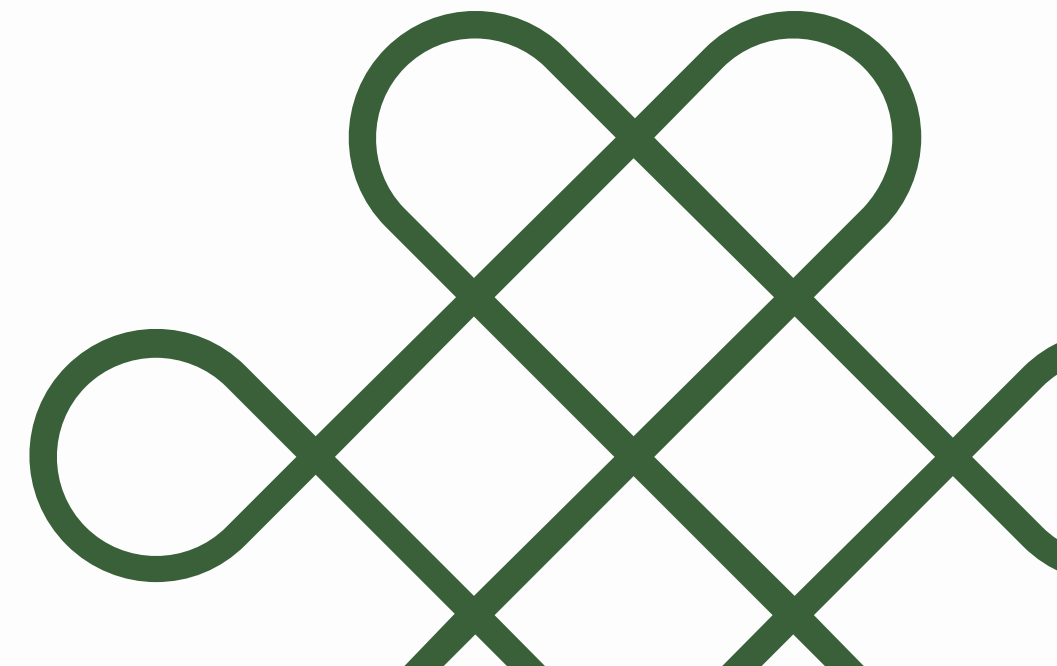
Este proyecto tiene como objeto la investigación sobre
la percepción del racismo estructural en el ámbito rural

Investigación
no ano
2025

Ser muller e migrante ou racializada

- Sexualizadas e asociadas a prostitución:
“Como eres latina, ya piensan que eres puta”
- Menos oportunidades
- Cargas familiares
- Doble marxinação

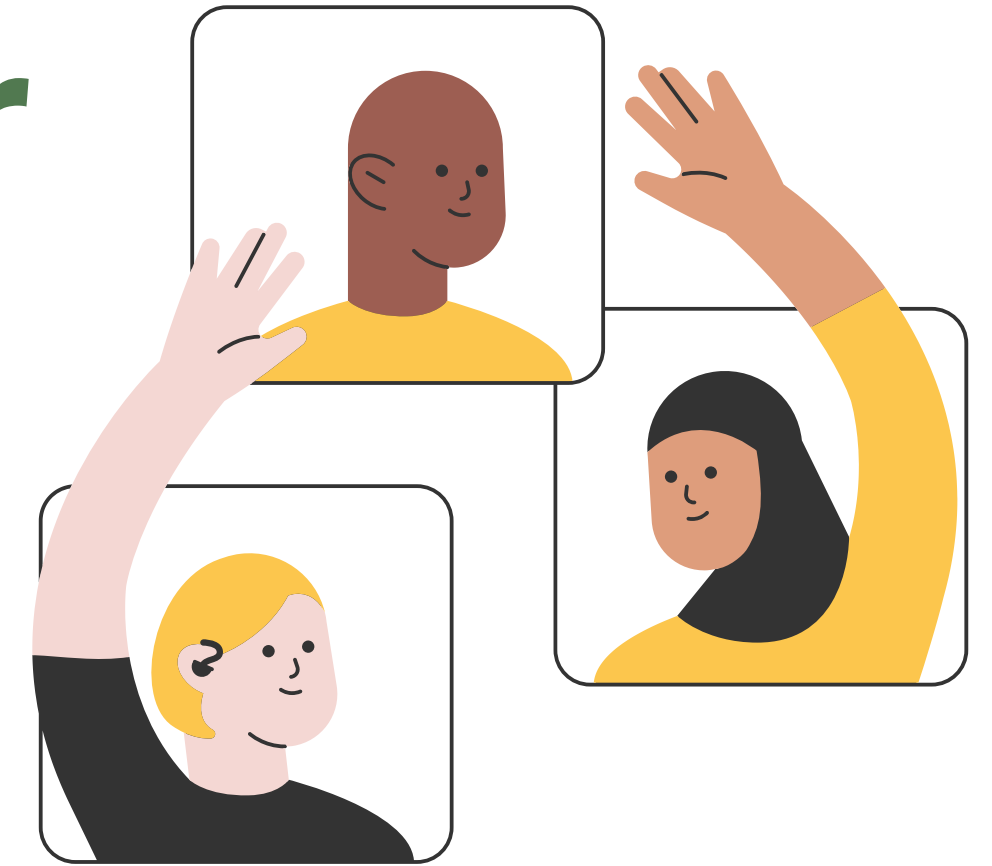
**Este programa de Coceder execútase en cinco comarcas rurais
cos CDR asociados:**

**Centros de Desarrollo Rural AFA Bierzo, Alt Maestrat, La
Safor, O Viso e Portas Abertas**

O programa de ámbito estatal está financiado polo Ministerio de Dereitos Sociais, Consumo e Axenda 2030, dentro dos programas de interese social, con cargo á asignación tributaria do 0,7% do IRPF. X Solidaria.

¿Qué entendemos por racismo estructural?

Todas aquellas formas en que as institucións, políticas e prácticas sociais están diseñadas de forma que perpetuen a desigualdade racial incluso sin unha intención consciente

Non se trata de actitudes individuais, se non de un sistema que mantén e reproduce as desigualdades raciais a través de normas e estruturas sociais

Por qué ocorre isto?

Teoría da identidade social

unha parte da identidade persoal vén do grupo ou dos grupos aos que sentimos que pertencemos.

Teoría da interseccionalidade

estas identidades non actúan de forma illada, senón que se cruzan entre si, xerando experiencias únicas de privilexio ou opresión.

OBXETIVOS DA INVESTIGACIÓN

OBXETIVO PRINCIPAL

Identificar e analizar as barreiras estruturais e as expresións do racismo estrutural que poden dificultar o exercicio pleno dos dereitos das mulleres estranxeiras e racializadas no medio rural.

Coñecer as súas traxectorias migratorias e experiencias vitais.

Analizar as dificultades que aparecen en diferentes ámbitos como: emprego, vivenda, educación e no acceso aos recursos básicos

Identificar necesidades e propostas de mellora para a intervención social.

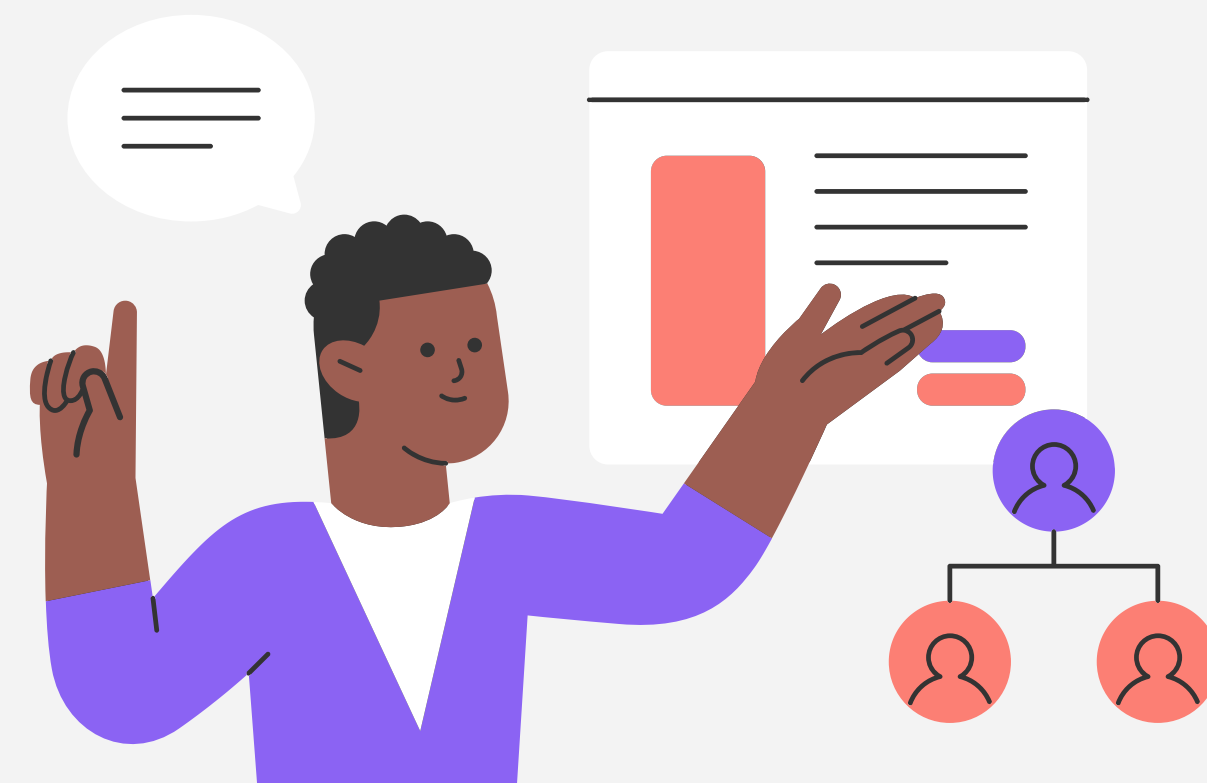
Como se realizou a investigación?

Traballo de campo: **Marzo-xuño de 2026**

Metodoloxía cualitativa: Entrevistas semiestructuradas e análise das experiencias e discursos.

13
entrevistas
a mulleres

2
entrevistas a
profesionais

A comarca de Verín caracterízase por:

**Despoboación, envellecemento
e falta de oportunidades
laborais**

**Problemas de
acceso a vivanda e
transporte**

**Economía centrada no
sector primario
(agricultura, viticultura,
gandeiría) e nos servizos**

O contexto: Verín e comarca

14.127 habitantes

Arredor do 14.4 % da poboación de Verín ten nacionalidade estranxeira.

+ 40 nacionalidades

Portugal
Marrocos
Brasil
Venezuela
Colombia

Sexo

Homes 994 homes

Mulleres 1.011 mulleres

Características mulleres xitanas

- Mulleres que non manteñan unha estreita vinculación coa cultura xitana pero sí, apego ás raíces e á identidade cultural
- Importancia dos vínculos familiares e comunitarios
- Barreiras no acceso á educación: algunhas expresan que quixeron estudar, pero as circunstancias económicas e familiares dificultaron que puidesen continuar a súa formación.
- A educación como oportunidade para as novas xeracións
- Experiencias de discriminación normalizada

Non existe unha única experiencia migratoria

- Buscar oportunidades e mellorar as condicións de vida
- Mellorar a situación económica, acceder a un emprego ou procurar un futuro mellor para a familia.
- Reunificación familiar e redes de apoio: chegar onde xa viven familiares ou persoas coñecidas que facilitan os primeiros pasos.
- Buscar seguridade e protección
- Traxectorias vinculadas á violencia, á persecución ou a situacións de especial vulnerabilidade.

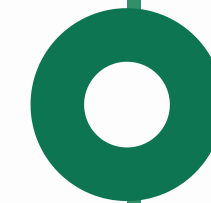

Onde
aparecem as
principais
barreiras?

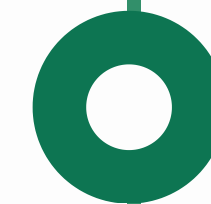

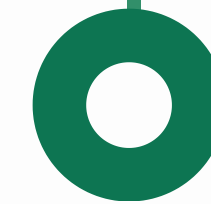
Existencia de racismo estrutural

Triple desigualdade: Muller, migrantes/racializada, falta de recursos

Os profesionais recoñecen que o racismo estrutural non só existe na sociedade en xeral, senón tamén dentro das propias institucións nas que traballan.

O racismo estrutural convértese nun fenómeno tan sutil e normalizado que mesmo as persoas afectadas aprenden a empregalo contra outros grupos.

Ámbito do emprego:

traballar non sempre significa ter oportunidades

Concentración en sectores feminizados: coidados, traballo doméstico, limpeza, hostalaría e atención a persoas dependentes.

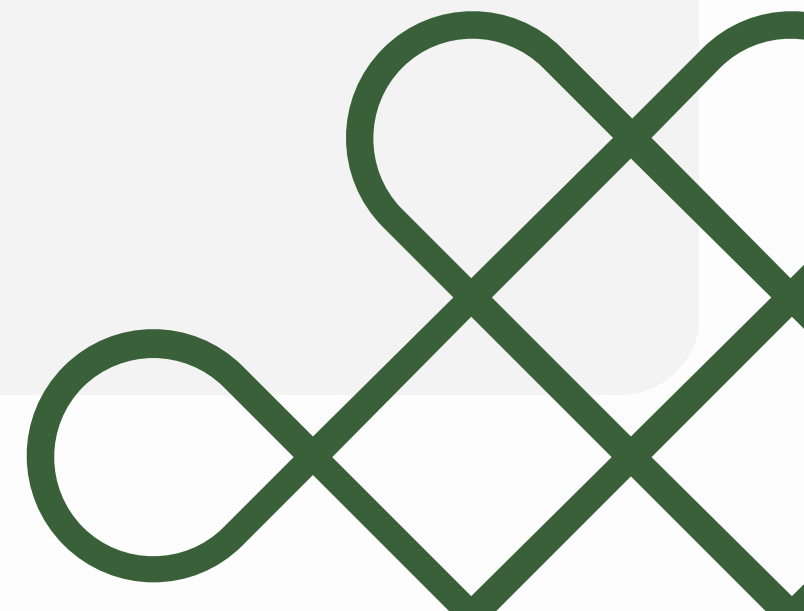
Precariedade laboral

- Nos relatos aparecen empregos sen contrato, salarios reducidos, xornadas extensas e pouca protección.
- Perda de cualificación: dificultades para que a formación e a experiencia profesional adquiridas no país de orixe sexan recoñecidas.

“Yo en mi país tenía un trabajo bien, en oficina... aquí solo cuidando personas mayores”.

Ámbito económico

- Precariedade económica e laboral que se prolonga no tempo
- Prestacións como o Ingreso Mínimo Vital non evitan o estancamento económico
- Envío de diñeiro aos países de orixe ou pago de créditos que aumenta a vulnerabilidade económica

A burocracia e o acceso efectivo aos dereitos

- Persoas migrantes e xitanas relatan que sí sufriron maltrato ou atención desigual en trámites burocráticos e servizos públicos.
- Abogados ou asesorías cobran pagos abusivos
- Bloqueo de citas
- Algúns funcionarios realizaron comentarios discriminatorios ou trataron peor a migrantes/xitanos.
- Existen tamén experiencias positivas con determinados servizos ou entidades que facilitaron solucións en situacións difíciles.
- Abusos por parte doutros migrantes xa asentados
- Preocupación por acceso a situación regular dos seus fillos

Vivenda e mobilidade: dúas barreiras conectadas

- Rexeitamento ao aluguer: tanto a migrantes como a persoas xitanas.
- Oferta limitada de alugueiro accesible.
- Migrantes asentados tamén discriminan aos novos migrantes: negocio de empadroamento
- Vivir co propio empregador/a
- Vivendas sobreocupadas

Vivenda e mobilidade: dúas barreiras conectadas

- Mobilidade no rural: os prezos máis accesibles poden atoparse en localidades afastadas.
- A falta de transporte público suficiente dificulta os desprazamentos.
- O acceso ao emprego, á formación e aos servizos pode depender de dispor de vehículo.

Ámbito escolar

- Medio rural mellor acollida
- Clasismo entre as familias locais cos centros educativos
- Plan de acollida da poboación migrante efectivo
- Sobrecarga do profesorado

Ámbito escolar

1. Poboación local
2. Poboación xitana
3. Poboación migrante-árabe
4. Poboación migrante-latinos

Ámbito escolar

- Os centros educativos son espazos de aprendizaxe, integración e relación entre familias.
- Algunhas nais migrantes e xitanas senten que se cuestionan as súas capacidades educativas e as súas formas de crianza.
- As responsabilidades de coidado, os horarios laborais e a falta de recursos de conciliación poden dificultar a organización familiar.
- É necesario evitar que situacións individuais se convertan en estereotipos sobre comunidades enteiras.

“Yo siempre le digo: tienes que estudiar y logarte un futuro”

Participación

- A participación en asociacións, centros educativos, igrexas e actividades comunitarias facilita a creación de vínculos.
- As redes familiares e as persoas da mesma procedencia ofrecen apoio emocional e información práctica.
- As responsabilidades familiares, as dificultades lingüísticas e a mobilidade limitada poden reducir a participación.

“Cuando estoy con los niños en el colegio y con las otras madres me siento muy integrada, pero las mujeres gitanas a veces me dicen... tú parece que quieres ser payita... yo me siento bien acogida por el resto de padres y madres del colegio que no son gitanos”.

Violencia de xénero

- Nas entrevistas aparecen experiencias de control económico, dependencia, illamento, ameazas e maltrato psicolóxico.
- A falta de ingresos propios e de redes de apoio pode dificultar a saída dunha relación violenta.
- A trata de seres humanos e a explotación sexual poden deixar consecuencias duradeiras e dificultar o acceso a outras oportunidades laborais.
- O acompañamento social, o acceso aos recursos especializados e a autonomía económica poden favorecer a recuperación e a toma de decisións.

“Yo no podía trabajar, no podía tener mi dinero, solo casa y a comprar... y me divorcié”.

Que podemos facer?

Favorecer o emprego e a autonomía

Mellorar as condicións laborais, facilitar a formación e o recoñecemento das cualificacións, e previr o acoso.

Previr o racismo e os estereotipos

Sensibilización social, formación dos profesionais e incorporación da perspectiva antirracista e de xénero.

Reforzar as redes e a participación

Crear espazos de encontro, impulsar a axuda mutua e visibilizar as contribucións das mulleres á comunidade.

Mulleres migrantes e xitanas: contribúen á sostibilidade das zonas rurais: coidan maiores, manteñen servizos públicos, impiden despoboamento e aportan unha diversidade cultural